

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2017/18:3125

av **Beatrice Ask m.fl. (M, KD)**

Kommunalt ansvar för brottsförebyggande arbete

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda kommunernas roll i det brottsförebyggande arbetet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Människor ska kunna känna sig trygga oavsett kön, ålder eller var i landet man bor. Alla ska veta att om brott begås så ska rättsväsendet – polis, åklagare, domstolar och kriminalvård – ha de resurser och den förmåga som är nödvändig för att utreda och klara upp brott. Vi behöver därför fortsätta stärka det brottsförebyggande arbetet och rättsväsendets förmåga och kapacitet.

Varje människa har ytterst ansvar för sina handlingar, och kriminella handlingar kan inte reduceras till att handla om vare sig uppväxt eller social miljö. En stödjande familjepolitik är dock en av de allra viktigaste insatserna för att minimera risken för att brottslighet uppstår från början. Det engagemang och ansvar som de flesta familjer och vänner känner för varandra utgör fundamentet i vårt sociala skydds nät.

Civilsamhället spelar en ovärderlig roll i det brottsförebyggande arbetet. Det gäller inte minst för den som vill bryta en tidigare kriminell livsstil, men även för den som ligger i riskzonen för en sådan. Bland civilsamhällets organisationer finns såväl de som arbetar direkt med att rehabilitera kriminella från deras tidigare liv som exempelvis

Kris, men också flera andra. Där finns de som arbetar i exempelvis kyrkor med att hjälpa hemlösa med mat och tak över huvudet, de som organiserar sig för att erbjuda läxhjälp och för att hjälpa människor ur ett utanförskap. Det finns också språkkaféer och idrottsföreningar som binder samman människor med olika bakgrund och ur olika generationer med ett konstruktivt gemensamt mål. Civilsamhället har ett stort värde.

Moderaterna och Kristdemokraterna har särskilt lyft varje människas ansvar för sina handlingar och civilsamhällets viktiga roll i det brottsförebyggande arbetet i en gemensam reservation till regeringens skrivelse om ett nationellt brottsförebyggande program (jfr bet. 2016/17:Ju15 reservation 4).

Sverige har en nationell polis- och trygghetskris. Våldet från kriminella blir grövre. Rättsstaten är på reträtt där kriminella gäng i praktiken äger gator och torg; antalet utsatta områden har ökat. Polismyndigheten har rapporterat att det finns runt 5 000 kriminella aktörer och 200 kriminella nätverk i de utsatta områdena runt om i landet. Trygghetsmätningar visar också att allt fler upplever den här otryggheten. Till exempel är var tredje kvinna otrygg under kvällarna utomhus i sitt eget bostadsområde.

Samtidigt har vi en polis som inte fungerar fullt ut och som saknar såväl kollegor som ledning och verktyg för att kunna göra sitt jobb fullt ut. Polisens utredningsresultat är de lägsta på 16 år. När brott som drabbar människor i vardagen, så kallade mängdbrott, polisanmäls händer ofta ingenting. Hälften av alla anmälda brott under 2016 skrevs till exempel av direkt. Detta riskerar att leda till att förtroendet för polisen urholkas ytterligare.

Polisen borde ha en självklar roll i samhällets brottsförebyggande arbete. För att öka tryggheten är det viktigt att allmänheten upplever att polisen är närvarande och synlig. Det gäller såväl i storstäder som i mindre orter och på landsbygden. I polisens uppdrag ligger också att inleda medborgardialoger och att utfärda medborgarlöften. När löftena tas fram ska människor i lokalsamhället få vara med och löftena ska innehålla det som medborgarna upplever som problem.

Vårt mål är att skapa trygghet i alla kommuner och stadsdelar. Därför krävs att alla kommuner tar ett tydligt ansvar för att samordna och leda det lokala brottsförebyggande arbetet. Kommunerna har en närvaro i lokalsamhället som ingen annan myndighet har. Kommunerna är därför helt avgörande för att vi ska ha ett effektivt brottsförebyggande arbete i hela landet. Vi anser att samhället både trygghetsmässigt och ekonomiskt har mycket att vinna på om insatserna för att lokalt förebygga brott blir kraftfullare och bättre organiserade.

Sådan kunskap och kompetens som bland annat finns hos kommunerna måste i högre grad ligga till grund för hur det brottsförebyggande arbetet bedrivs. Om samarbetet mellan kommunerna, civilsamhället och polisen ska bli effektivt finns det ett behov av att representanter på alla sidor har befogenheter att fatta beslut om nödvändiga åtgärder för att bekämpa och förebygga brott. Exempel på hur detta kan göras är genom att lokala samverkansmöten i större utsträckning hålls mellan tjänstemän med beslutsbefogenheter för att bli mer operativa och att det formella ansvaret för samarbetet med polisen ligger hos kommunstyrelsen. Det finns bland Sveriges kommuner vitt skilda uppfattningar om vilket ansvar kommunen har för att förebygga brottslighet. Det är olyckligt och det skapar otydlighet gentemot medborgarna kring vem som ska göra vad.

Polisverksamheten är nu samlad på ett mer sammanhållet sätt än tidigare, samtidigt som ambitionen är att det lokala polisarbetet ska stärkas. Även om Polisen, som ovan anförts, har allvarliga problem och mycket återstår innan denna ambition har förverkligats fullt ut är det nu rimligt att åter ta ett samlat grepp om det lokala brottsförebyggande arbetet.

Ytterligare ett skäl för att göra detta är att brottsligheten har ändrat karaktär sedan 1990-talet. Den organiserade brottsligheten hör av allt att döma till de trygghetsproblem som växer allra snabbast. Dåvarande justitieministern bjöd i början av 2014 in ett antal kommuner för samtal kring lokala insatser mot organiserad brottslighet. Det var ett bra initiativ som bör följas upp. Mycket tyder på att det nu behövs starkare insatser mot denna brottslighet, och att hela lokalsamhället behöver involveras i detta arbete.

Socialtjänstlagen föreskriver idag att kommunerna genom socialnämnden ansvarar för arbetet mot missbruk samt för stöd till brottsoffer. Kommunerna har däremot inget tydligt ansvar för att arbeta med livsstilskriminella eller återfallsförbrytare och förmå dem att byta inriktning i livet – trots att det vore i hög grad brottsförebyggande. Därför har det varit svårt att få till stånd avhoppverksamheter med fokus på kriminella nätverk i landets kommuner.

Vi anser sammanfattningsvis att det behöver utredas och därefter förtydligas vilken roll kommunerna ska ha i det brottsförebyggande arbetet.

Beatrice Ask (M)

Tuve Skånberg (KD)

Annicka Engblom (M)

Marta Obminska (M)

Lisbeth Sundén Andersson (M)

John Widegren (M)